

THE UNIVERSITY OF FIJI

Centre for Indigenous Studies (CIS)

FIJ202 Fijian Ceremonies, Protocol & Oral Traditional

FINAL Examination – SEMESTER 2, 2011

Time Allowed: 3 hours (10 minutes for reading)

Gauna Yalataki : 3 na auwa

Levu ni maka : 100

Levu ni pasede : 40%

AI DUSIDUSI

1. Na gonevuli kece me sauma na imatai ni taro
2. Mo sauma tale e vitu na taro mai na vo ni ciwa na taro
3. Wilika vinaka na taro ka volavola ga ena isau ni taro
4. Vakabira vata na nomu isau ni taro kei na ivola ni taro ka solia vua na iliuliu ni veitarogi

yavusa o Nakoidrau kei Navunitivi. E dua na yalewa mai na yavusa o Navunitivi rau sa lai bula vakawati tiko kei na dua na tagane ni yavusa o Nakoidrau. Eratou sa lai bulubulu na weka itagane.

Vakamacala ena vei ulutaga oqo:

- (a) Na cava soti e kacivaka o Ratu Emori Navuca ena koro o Matainasau ni se bera ni tekivu na soqo? (6 na maka)
- (b) E tarava na nona sa lakovi ira na yavusa Navunitivi o Ratu Epeli me vakacabora na ivakasobu ka sureti ira mera lako mai kina vanua ni soqo. Vola e vitu na ulutaga a vakabibitaka o Ratu Epeli ena nona vosa ni tubetube. (14 na maka)
- (c) Era sa ciqoma ka kaciva na kamunaga na ivakasobu kei na veisureti na yavusa o Navunitivi (Ratu Serevi Nakutaoro kei Malakai). Oti oya sa qai sureti na ivakatawa me masulaka na soqoni oya. Cavuta e tini na ulutaga e kerea na ivakatawa vua na Kalou ena masu oya. (10 na maka)
- 2. Vakamacalataki ira na ulutaga oqo ena soqo vakaturaga.**
- (a) Luva ni tawake
 - (b) Cavu ni kekekele
 - (c) Ivakasobu
 - (d) Qaloqalovi
 - (e) Vakamamaca
 - (f) Sevusevu
 - (g) Yaqona vakaturaga
 - (h) Wase ni yaqona vakaturaga
 - (i) Ivakatale
 - (j) Veivakamarautaki (10 na maka)
- 3. O lako vakavulagi ki Viseisei na nodra koro liu na Tui Vuda. Vola na nomu vosa ni sevusevu ni o sa yaco vei Turaga ni koro ka sa kauti iko sara vua na matanivanua levu mo lai sevusevu vua na Tui Vuda.**
- (10 na maka)
- 4. Vola e dua na itukuni makawa vakaviti ka yavutaki ena vakabauta vakaviti kei na kena ivakavuvuli**
- (10 na maka)

5. Vakamacalataka mada vakalekaleka na veiulutaga oqo

- (a) Vakasenuqanuqa (2)
- (b) Bulubulu (2)
- (c) Cara sala (2)
- (d) Ilakovi (duguci) (2)
- (e) Itataunaki (2)

(10 na maka)

6. Na ituvatuva vakaturaga (protocol) ni da lako vulagi kina dua na koro sa volai matata tu ena noda lawa itaukei me baleta na koro. Vola na ka kece o na cakava ni o lai vaqara e dua na wekamu ka sa biuta dede sara tu mai na nomudou koro ka sa lai tiko ena koro nei watina.

(10 na maka)

7. Era sa suka mai ena ta dovuni e 12 na cauravou eratou a lako mera lai qara mai e dua na umailavo me tara kina e dua na valenisogo e nakoro. Ni ra sa rawata mai na umailavo e gadrevi, sa qai vakayacori vei ira na vakasenuqanuqa. Na cava soti a vakayacori ena siga oya?

(10 na maka)

8. Na ivalavala ni vakamau sa vakayacori tu ena gauna oqo sa veiwaki tu na ivakarau ni vakamau vakaviti kei na kena vakavavalagi. Vola mai na mataqali vakamau cava o gadreva me na vakayacori vei iko.

(10 na maka)

9. Serekalitaka mada na nomu marautaka na vosa kei na itovo vakaviti o sa vulica ena yabaki oqo, me tolu na qaqana ka 4 na laini dua na qaqana.

(10 na maka)

10. E dua na somate o lako kina ka mo vakamacalataka na veika e so, ka vakavuna na nomu marautaka na soqo.

(10 na maka)

٥

٦